

A HONVÉDSÉG LÉTSZÁMA ÉS A HONVÉDEK ILLETMÉNYE

(módosított változat)

Nemzetközi tendenciák

- A NATO által informálisan megfogalmazott ajánlásnak – miszerint a tagállamok nemzeti össztermékük legalább 2 százalékát fordítsák védelmi célra – Európában csak az Egyesült Királyság, Görögország, Észtország és Lengyelország felelt meg 2013-ban.
- Az európai fegyveres erők körében az aktív szolgálatot ellátó katonák száma egy évtized alatt, 2011-re 3,4 milliőről 2,2 millióra csökkent.
- Európa haderőiben 2009–2011 között mintegy 160 000 katonát szereltek le.
- Franciaországban 2019-ig évente átlagosan 7500 fős katonai létszámcsökkentést hajtanak végre. A jelenlegi 280 000 fős haderő 2019-ig összesen 34 000 fővel csökken.
- Németország a 2011-es 210 000 főről 185 000 főre csökkent a fegyveres erőinek létszámát. A civil alkalmazottak számát 76 000-ról 55 000 főre csökkentik.
- Olaszország 2024-ig a fegyveres erők létszámát 34 000 fővel, a civil állományt pedig 10 000 fővel tervezi csökkenteni.
- Nagy-Britanniában 2020-ig a fegyveres erők állományának teljes csökkentése mintegy 55 000 főt tesz ki.

A Kormány [T/2084.](#) számon nyújtotta be A honvédek jogállásával, valamint a hadigondozással összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslatot, amely számos pontban módosítja, illetve kiegészíti a honvédelem 2010 után megújított jogszabályi környezetét.

A *-gal jelölt szövegrészek a korábbi állapothoz képest módosításra kerültek.

A 2010–2014-es ciklusban az Országgyűlés honvédelmi tárgyú törvényalkotása során

- elfogadásra kerültek [Magyarország Alaptörvénye](#) különleges jogrendre és honvédelemre vonatkozó részei;
- elfogadásra került az új honvédelmi törvény ([2011. évi CXIII. törvény](#));
- összevonásra kerültek a katonai titkosszolgálatok;
- elfogadták a [2013. évi XCVII. törvényt](#) a honvédségi adatkezelésről;
- új törvény született a honvédek jogállásáról ([2012. évi CCV. törvény](#)).

Magyarország Alaptörvénye a honvédelmi kötelezettség körében (XXXI. cikk) továbbra is fenntartja a békeidőszaki önkéntességen alapuló haderő koncepcióját, azonban megjelöli, hogy annak részeként Magyarország önkéntes honvédelmi tartalékos rendszert is fenntart. 2011-ben megtörtént az **Önkéntes Tartalékos Rendszer** fejlesztéséhez szükséges jogszabályok kidolgozása, majd pedig 2012-től megindult a rendszer feltöltése is.

Mára, az átszervezések után a **Magyar Honvédség** polgári irányítás alatt álló, függelmi rendszerben működő és centrálisan vezetett fegyveres állami szervezetté, békében az önkéntességen, megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapotban az önkéntességen és az általános hadkötelezettségen alapuló, **professzionális haderővé vált**.

A **Magyar Honvédség személyi állománya** igen összetett, amely a szükséges alapjog-korlátozások és a jogállások tekintetében differenciált képet mutat. A Honvédség személyi állománya a tényleges szolgálatot ellátó hivatásos és szerződéses katonákból, önkéntes tartalékosokból, kormánytisztviselőkből és közalkalmazottakból áll.

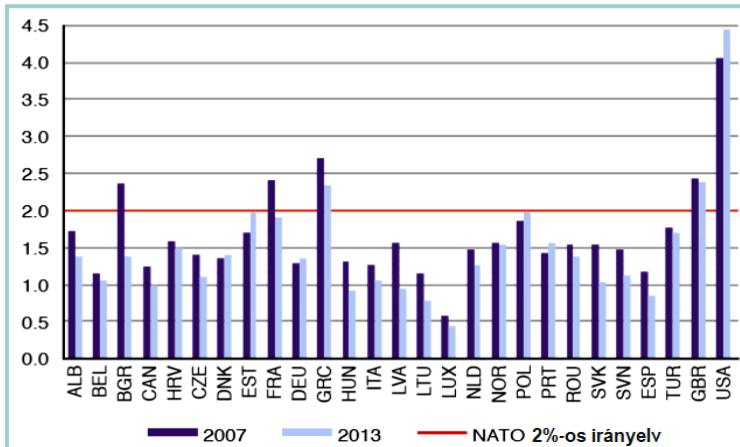
A Honvédség állományának illetményei a különböző állománykategóriáknak megfelelően, az adott állomány jogállását szabályozó törvényekben kerültek meghatározásra. A Magyar Honvédség éves engedélyezett létszámát, illetve az állománykategóriák arányát a Magyar Honvédség részletes bontású létszámáról szóló [35/2013. \(V. 16.\) OGY határozat](#) szabályozza. A Magyar Honvédség állományi létszámát, illetve a honvédek illetményeit a jogszabályi változások mellett a gazdasági válság okozta nemzetgazdasági és finanszírozási adottságok is jelentősen befolyásolják.

A HONVÉDSÉG FINANSZÍROZÁSA

Magyarországon a haderő finanszírozása az elmúlt évtizedben folyamatosan csökkenő tendenciát mutatott. A NATO-csatlakozás éveiben az állam a GDP 1,5-1,7 százalékát költötte védelmi kiadásokra. A védelmi költségvetés egyedül ebben az időszakban került a NATO által ajánlott 2 százalékos küszöb közelébe. Az EU-ba való belépéskor ennek aránya 1,5% volt, az utóbbi két évben pedig 0,8% körül alakult. A [NATO 2013. évi főttkári jelentése](#) szerint Litvánia, Luxemburg és Spanyolország után Magyarország költött a legkevesebbet védelmi célokra a 28 szövetséges állam sorában.

Európában a gazdasági válság hatására a védelmi szféra az állami költségvetések ágazati hierarchiájában fokozatosan hátrébb szorult. A [CSIS](#) (Center for Strategic & International Studies) [2012-es elemzése](#) szerint 2008 és 2012 között az Európai Unió és a NATO európai tagállamai közül 18 csökkentette védelmi kiadásait 10 százalékot meghaladó mértékben. A NATO által informálisan megfogalmazott ajánlásnak – miszerint a tagállamok nemzeti össztermékük legalább 2 százalékát fordítsák védelmi célra – 2013-ban Európában csak az Egyesült Királyság, Görögország, Észtország és Lengyelország felelt meg.

A 2008-tól – a nemzetközi trendbe illeszkedően – bevezetett válság-intézkedések a honvédelmi tárca tekintetében jelentősen csökkentették a rendelkezésre álló költségvetési forrásokat. A zárolások és elvonások következtében felboruló költségvetési egyensúly helyreállítása pedig haderő- és képességcsökkentéssel, valamint a NATO- és EU-

NATO-tagállamok GDP-arányos (%) védelmi költségvetése
Forrás: [NATO 2013. évi főttkári jelentés](#)

vállalások teljesítésének elhalasztásával járt. A csökkenő tendenciák megállítására a 2012. évi [Nemzeti Katonai Stratégia](#) (1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozat) keretében Magyarország Kormánya elkötelezte magát arra, hogy a Honvédelmi Minisztérium számára 2015-ig biztosítja a 2012. évi támogatás nominálértékét. 2016-tól pedig a GDP részarány évi legalább 0,1 százalékpontos növelésével a **főösszeg 2022-re eléri a GDP 1,39 százalékát** – az európai NATO tagállamok átlagát közelítve.

A MAGYAR HONVÉDSÉG LÉTSZÁMA

Az államháztartás hatékony működését elősegítő szervezeti átalakításokat célzó lépések 2007-2008-ban, majd 2011-től az államháztartási hiánycél tartását biztosító intézkedések jelentős hatást gyakoroltak a honvédelemre. A szervezeti korszerűsítések és változások alapján a **Honvédség és a Honvédelmi Minisztérium szervezete alapvetően átalakult**, ami jelentős mértékű létszámleépítéssel is járt.

Az **Állami Számvevőszék** honvédséget vizsgáló [2009. évi 0905 számú tanulmánya](#) szerint az évtized végére az állományarányok **kedvezőtlenül alakultak**, amit a tisztek, tiszthelyettesek nyugdíjba vonulása tovább erősített. A helyzet az évtized első éveiben sem változott: **2010 és 2013 között a honvédség statisztikai létszáma közel 2200 fővel csökkent**, melyből a legénységi állomány csökkenése közel 1000, az altiszti pedig több mint 360 főt tesz ki. A HM vezérkar szerint **2012-ben az egyes beosztások feltöltése, különö-**

A Honvédség statisztikai létszámának alakulása 2009-2013.

Forrás: Honvédelmi Minisztérium*; Zárszámadások

Év	2009	2010*	2011	2012	2013
Tiszt	5669	5797	5356	5198	5193
Tiszthelyettes	6850	7192	7110	6928	6831
Legénységi állomány	5950	6401	6245	5750	5473
Polgári állomány	7013	7140	7226	6576	6870
Önkéntes védelmi tart.			2008	1955	1964
Önk. műveleti tartalékos				2218	3046

sen a speciális képzettséget igénylők esetében **egyre nehezebb feladat volt**. Mindezek következtében egyes szakterületeken és vezetési szinteken, valamint a légénységi beosztásoknál jelentős létszámbélyok alakultak ki. **A hiány** a Honvédelmi Minisztérium tájékoztatása szerint **2012-ben összesen 4649 főt jelentett**, melyből 1267 tiszti, 1641 altiszti és 1741 légénységi státusz volt feltöltetlen.

A kedvezőtlen állományarányokat a [Magyar Honvédség humánstratégiája 2012-2021](#) dokumentum is kiemeli. A stratégia ennek orvoslására célként határozza meg, hogy a légénységi és altiszti állománykategóriák arányát növelni, a magas rendfokozatok számát pedig csökkenteni szükséges

Az állományarányokban jelentős változást eredményezett az **önkéntes tartalékos állomány fejlesztése**, melynek során a 2010. évi 17 fős létszámmal szemben **2014. október 31-én már több mint 5000 fős** – 3469 műveleti, illetve 1885 fő védelmi – tartalékos állománnyal rendelkezett a Honvédség. A tervezett létszám 2014 végére 8000 fő.

A HONVÉDEK ILLETMÉNYE, JUTTATÁSAI

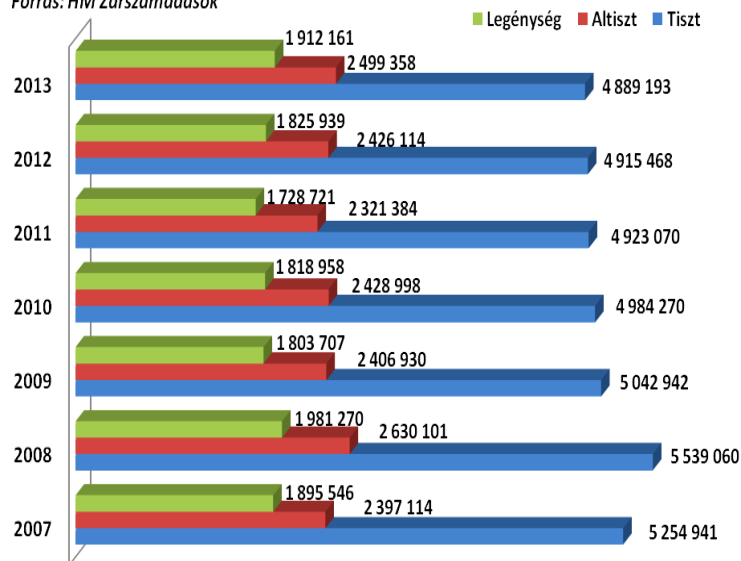
A Magyar Honvédség kompenzációs és juttatási rendszere az illetmény és az illetményen kívüli juttatások, a különböző támogatások és költségtérítések, az elismerések elemei, valamint az egyes szervezeti juttatások összességét jelenti.

A már említett humánstratégia, valamint a [honvédelmi vezetés](#) együttesen kiemelte, hogy a kiképzett állomány megtartásában az új honvédelmi életpályamodell, azon belül pedig az illetményrendszer, illetve a támogatások és pótlékok rendszerének reformja kulcsfontosságú. Ennek elérésére a stratégia többek között a következő célokat határozza meg:

- **a rendfokozat és a szolgálati idő meghatározóvá tétele az illetményben.** Ez, továbbá a felülvizsgálendő pótlékrendszer megszüntetné azt a kereseti aránytalanságot, amit többek között az illetménykiegészítés

Átlagkereset állománykategóriánként (Ft/fő/év).

Forrás: HM Zárószámadosok

szítés rendszere okoz a csapattagozatoknál és a minisztériumban szolgálók között;*

- az állomány **mobilitásának támogatása**;
- a katonai életpálya egészére vonatkozó **illetménynövekedés**;
- olyan illetményrendszer, mely a **karrierpályán a többirányú mozgást** is támogatja (pl. specialista, szakértői karrier);
- az illetményrendszer rugalmassá tétele a **munkaerő-piaci hatások határozott idejű kezelése** érdekében.

A honvédek jogállásáról szóló [2012. évi CCV. törvény](#) szerint a katonák illetménye

- **beosztási illetményből**;
- az illetményalap és a viselt rendfokozat függvényében növekvő **honvédelmi pótlékból**;
- **illetménykiegészítésből**;
- a szolgálati viszonyban töltött idő nagyságával arányos, az illetményalap százalékában meghatározott növekvő mértékű **szolgálati időpótlékból**;
- **illetménypótlékból** (úgy mint a vezetői pótlék, idegennyelvtudás utáni pótlék, ill. további több mint 20 egyéb, a szolgálat feladatkörétől függő pótlék);
- esetleges **kiegészítő illetményből** áll.

A bruttó éves átlagkeresetek viszonylatában a **hivatásos katonák 3 701 031** forintot, a **szereződéses katonák pedig 2 232 381** forintot kerestek a **2014-es évben**.

2013-ban a **Magyar Honvédség személyi juttatásainak belső összetétele** az alábbiak szerint alakult:

- keresetbe tartozó juttatások: 69 365,9 millió forint (74,8%);
- nem rendszeres juttatások: 22 241,6 millió forint (24,0%);
- külső személyi juttatások: 1 169,7 millió forint (1,2%).

A **2012. évi Nemzeti Katonai Stratégia szerint** a fenntartható haderő kialakítása érdekében **törekedni kell arra, hogy a védelmi költségvetésben középtávon megvalósuljon a személyi juttatások, a működési és a fejlesztési kiadások 40–30–30 százalékos aránya.** Mindezek aránya

- **2008**-ban 48,7*–27,9–23,4 százalékos;
- **2010**-ben 48,1–34,3–17,6 százalékos;
- **2012**-ben 43,5–47,6–8,9 százalékos;
- **2013**-ban pedig 44,91–40,18–14,91 százalékos megoszlást mutatott.

A fejlesztési kiadásokba minden évben beletartozik **az elmúlt évtized legnagyobb fejlesztési programja, a Gripen-program,** amely átlagosan évi 27 és 30 milliárd forint közötti kiadást jelent.

A Honvédség személyi kiadásai (juttatások és munkáltatói járulékok együttesen) 2009-2013, millió Ft-ban.

Forrás: Zárszámadások

Év	Éves összkiadás	Személyi kiadások	Személyi kiadások az éves kiadás arányában
2009	296 823,20	127 275,70	42,80%
2010	317 839,50	126 743,70	39,80%
2011	266 914,20	122 691,00	45,90%
2012	266 891,70	116 003,90	43,40%
2013	257 217,40	115 521,20	45,00%

Nemzetközi összehasonlítás: a védelmi kiadásokon belül a személyi költségek a 2013-ban vizsgált **35 NATO tagország** közül 30-ban meghaladták a 40 százalékot ([The Military Balance 2014 elemzése](#)). Ez az arány azonban Európa különböző alrégióban jelentősen változik. Nyugat- és Közép Európában átlagosan 50%, de a kelet-európai, illetve a balkáni országokban a személyi kiadások akár 73% feletti arányokat is öltöttek az elmúlt években.

Mindezek mellett – a gazdasági válság okozta forrásszűkösség következtében – a tagállamok jelentős létszám- és bércsökkentéseket, szerkezeti átalakításokat, missziós ambíciószint-csökkentéseket és a fejlesztéseik átütemezését hajtották végre az elmúlt években.

Források:

- A honvédek jogállásáról szóló [2012. évi CCV. törvény](#)
- [Magyar Honvédség humánstratégiája](#) 2012-2021.
- Dr. Szenes Zoltán: A Magyar Honvédség átalakítása (1989–2012), [Honvédségi Szemle, 2012/6](#)
- A NATO főtitkárának [2013. évi jelentése](#)
- [European Defense Trends 2012](#) – a report of the CSIS Defense-Industrial Initiatives Group
- [The Military Balance 2014](#), Vol. 114, International Institute for Strategic Studies.

Készítette: B. Müller Tamás
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.